

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 1051/18

לפני : כבוד השופט מ' מזוז
כבוד השופטת ע' ברון
כבוד השופט א' שטיין

העותרת : פלונית

נ ג ד

המשיבים : 1. מנהל רשות המיסים
2. פ"ש גוש דן
3. ועדת הערר הרפואית מס הכנסה

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותרת : עו"ד יצחק בורובסקי
בשם המשיבים : עו"ד הילה בז'ה-דולינסקי

פסק-דין

השופטת ע' ברון:

1. בעלה המנוח של העותרת הלך לעולמו ביום 3.9.2010, לאחר שהיה חולה במחלה ממארת (להלן: המנוח ו-העותרת). עניינה של העתירה שלפנינו בקביעת אחוזי נכותו של המנוח בתקופה שלפני פטירתו, על ידי הוועדה הרפואית לעררים הפועלת מכוח תקנות מס הכנסה (קביעת אחוז נכות), התש"ס-1979 (להלן: ועדת הערר ו-תקנות מס הכנסה, בהתאמה). ייאמר כבר עתה כי דין העתירה להידחות על הסף בשל קיומו של סער חלופי בדמות פנייה לבית הדין האזורי לעבודה. העובדות הרלוונטיות יובאו להלן בקצרה.

2. כשנה לאחר פטירתו של המנוח, ביום 8.11.2011 פנתה העותרת לפקיד השומה בבקשה לקבלת פטור ממס על הכנסות המנוח החל מחודש ינואר 2003 ועד למועד פטירתו (להלן: בקשת הפטור); הבקשה הוגשה מכוח סעיף 9(5) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש], הקובע פטור ממס על הכנסה מיגיעה אישית של עיוור או של נכה שנקבעה לו נכות מלאה (או נכות בשיעור קרוב לכך): "הכנסה מיגיעתם האישית של עיוור או של נכה שנקבעה לו נכות של 100%, או נכות של 90% לפחות מחמת שלקה באיברים שונים והאחוז האמור הוא תוצאה של חישוב מיוחד של הליקוי באיברים השונים שבלעדיו היה נקבע אחוז נכות של 100% לפחות...".

בהתאם לתקנות מס הכנסה, מצבו הרפואי של המנוח נדון תחילה לפני ועדה רפואית מדרג ראשון, בהמשך לפני ועדת הערר כהגדרתה לעיל, ולבסוף אף הגישה העותרת ערעור על החלטת ועדת הערר לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב-יפו (על"ח 48283-03-16). ביום 21.2.2017 ניתן תוקף של פסק דין להסכם פשרה שאליו הגיעו העותרת ורשות המיסים, שלפיו עניינו של המנוח יוחזר לוועדת הערר, שתדון בטענות רפואיות שפורטו בהסכם הפשרה ובכלל זה בתחום האורולוגיה (להלן: הסכם הפשרה). בחלוף מספר חודשים ומשהוועדה טרם התכנסה לדון בעניינו של המנוח, הגישה העותרת עתירה לבית משפט זה – שבסופו של דבר נמחקה בהמלצת בית המשפט, לאחר שוועדת הערר הודיעה כי נקבע מועד לדיון בעניינו של המנוח (פסק דין מיום 16.10.2017, בג"ץ 6615/17).

3. עניינו של המנוח הוחזר לוועדת הערר, כפי שהוסכם בפסק הדין, וביום 14.11.2017 ניתנה החלטת הוועדה ובה פירוט דרגות הנכות של המנוח החל משנת 2002 ועד לפטירתו; משמעות ההחלטה היתה שהמנוח זכאי להחזרי מס עבור השנים 2006 עד 2010 בלבד (להלן: החלטת ועדת הערר). בשלב זה הגישה העותרת את העתירה דנן, ובה טענה כי לא שולמו לה החזרי המס שלהם זכאי המנוח בהתאם להחלטת ועדת הערר, וכן העלתה העותרת טענות שונות לגופה של ההחלטה. מתשובת המשיבים נלמד כי לאחר הגשת העתירה, ביום 9.3.2018 שולמו לחשבונה של העותרת החזרי מס בסכום כולל של 1,162,731 ש"ח; ולגישתם של המשיבים בזאת בא על סיפוקו הסעד העיקרי שהתבקש בעתירה. ואולם העותרת מצידה עמדה על בירור העתירה, ומשכך ולנוכח שינוי הנסיבות הוריתי ביום 11.4.2018 על הגשת עתירה מתוקנת, שהיא זו שמונחת עתה לפנינו (להלן: העתירה המתוקנת).

4. בעתירה המתוקנת מלינה העותרת הן נגד התנהלות ועדת הערר הן נגד ההחלטה לגופה; בתוך כך, נטען כי הוועדה לא פעלה בהתאם להוראות הסכם הפשרה שקיבל תוקף של פסק דין, ומשכך נפלו בהחלטת ועדת הערר שגיאות מהותיות. לגישתה של העותרת, מדובר בפגמים בולטים לעין בהחלטה, ובית משפט זה אינו נדרש למומחיות רפואית מיוחדת לשם תיקונם. שני סעדים מבוקשים בעתירה: ראשית, העותרת מבקשת כי בית משפט זה יתערב בשיעור הנכות האורולוגית שנקבעה למנוח בשנים 2004-2005, באופן שיזכה אותה בהחזרי מס נוספים; לחלופין מבוקש להשיב את הדיון לוועדת הערר פעם נוספת, על מנת שתנמק את ממצאיה הרפואיים. שנית, העותרת מבקשת לפסוק לטובתה הוצאות משפט ואף פיצוי כספי בגין התמשכות

ההליכים בעניינו של המנוח בפני הוועדה, וכן בשל "מסע הסבל וההשפלה שעברה משנת 2011", לטענתה בשל התנהלות לקויה של הוועדה.

המשיבים טוענים מנגד כי דין העתירה להידחות על הסף – הן מחמת קיומו של סעד חלופי בדמות פנייה לבית הדין לעבודה, הן לנוכח אופיין הרפואי המובהק של הטענות; וכן כי יש לדחות את העתירה לגופה, בהיעדר עילה להתערבות בהחלטת ועדת הערר.

5. כפי שנאמר בפתח הדברים, דין העתירה להידחות על הסף לנוכח קיומו של סעד חלופי בדמות פנייה לבית הדין האזורי לעבודה. ונפרט.

ועדת הערר היא גוף מינהלי הפועל בהתאם לתקנות מס הכנסה ומכוח סעיף 9(5) לפקודת מס הכנסה; ואולם קביעת דרגת הנכות על ידי ועדת הערר מתבצעת באמצעות המנגנון והוועדות הרפואיות של המוסד לביטוח לאומי, ובהתאם למבחנים שנקבעו ביחס לנפגעי עבודה כאמור בחוק לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (להלן: חוק הביטוח הלאומי) (ראו: חברי השופט מ' מזוז ב-בג"ץ 8453/17 פלוני נ' ועדת הערר הרפואית על פי תקנות מס הכנסה, פסקה 15 (24.6.2018); להלן: עניין פלוני). סעיף 123 לחוק הביטוח הלאומי קובע זכות ערעור לבית הדין האזורי לעבודה, בשאלה משפטית בלבד, על החלטות ועדות הערר הפועלות מכוח חוק הביטוח הלאומי:

"החלטת הוועדה הרפואית לעררים ניתנת לערעור, בשאלה משפטית בלבד, לפני בית דין אזורי לעבודה; פסק דינו של בית הדין ניתן לערעור לפני בית הדין הארצי לעבודה אם נתקבלה רשות לכך מאת נשיא בית הדין הארצי לעבודה או סגנו, או מאת שופט של בית הדין הארצי שמינה לכך הנשיא".

ההלכה מקדמת דנא היא שסעיף זה חל אף על ועדות ערר הפועלות מכוח סעיף 9(5) לפקודת מס הכנסה (ראו: בג"ץ 570/09 וינאפל נ' שר האוצר (18.11.2009)). יצוין כי רק לאחרונה נדרש בית משפט זה פעם נוספת לסוגיית הסמכות העניינית לערוך ביקורת שיפוטית על החלטות ועדות הערר הפועלות מכוח פקודת מס הכנסה – שאז נקבע כי "משאומץ ההסדר לענין קביעת נכות נפגעי עבודה, על קרבו וכרעיו, לצרכי פטור ממס הכנסה, יש לראות אימוץ זה ככולל גם את מנגנון הערעור על קביעת דרגת הנכות" (עניין פלוני, שם). בהמשך לאמור, בית המשפט חזר והבהיר כי אין מקום לסטות מן ההלכה שלפיה בית הדין האזורי לעבודה הוא המופקד על קיום ביקורת שיפוטית על החלטות הוועדה.

6. דברים אלה שרירים ותקפים גם בהתייחס לעתירה המתוקנת שלפנינו. משנתונה לעותרת אפשרות להביא את טענותיה להכרעה בפני בית הדין האזורי לעבודה, הרי שקיים סעד חלופי ככל שהדבר מתייחס לעניינה הפרטני ועל כן דין עתירתה להידחות על הסף. אמנם לדברי העותרת הדיון בעתירה מתמקד בהפרת הסכם הפשרה שקיבל תוקף של פסק דין, ולא בהחלטת ועדת הערר; ואולם הסעד המבוקש בעתירה הוא התערבות בהחלטת ועדת הערר לגופה, והעתירה נסמכת בעיקרה על טיעונים רפואיים. טענות אלה מקומן להתברר לפני בית הדין לעבודה; והדברים מקבלים משנה תוקף בענייננו, שעה שהסכסוך בין הצדדים כבר הגיע לפתחו של בית הדין לעבודה וטענות העותרת מופנות כלפי אופן הביצוע של פסק דינו (שבו אושר הסכם הפשרה). ויצוין עוד, כי גם דרישותיה של העותרת להחזר הוצאות משפטיות ולפיצוי בגין התמשכות ההליכים, שהן טענות לסעד כספי במהותן, מקומן להתברר בהליך מתאים בפני בית משפט אזרחי מוסמך.

6. סוף דבר, העתירה נדחית. בנסיבות העניין אין צו להוצאות.

ניתן היום, כ"ח בכסלו התשע"ט (6.12.2018).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט